

# Københavns og Vartov Valgmenigheder

April 2016 Nr. 1



## Marias lovsang

*Maria bebudelse 2016 – Lukas 1,46-55*

'Jeg går til opgaven med stor ydmyghed.' Det er blevet en helt almindeligt erklæring når en politiker vælges til folketinget eller ophøjes til minister. Og det er ganske udbredt at sportsfolk – trænere og spillere – erklærer sig ydmyge forud for næste kamp, navnlig når de lige har vundet.

Der er mange grunde til at dette ord, ydmyghed, som har været helt fraværende i vores offentlige liv, igen er ved at gøre karriere. Når man er på toppen, må man ikke glemme at et fald kan indtræffe. Den der betragter sin succes som uundgåelig, gør sig uelsket. Og så er der erfaring for at selv-sikkerhed fremskynder det næste nederlag.

'Det er med ydmyghed vi møder de store udfordringer der venter.' Det er en særlig raffineret form for selvros.

Friedrich Nietzsche – der altid er god for en bidsk formulering – taler om at ydmyghed er 'en kappe der skal skjule at man er for fej og for frygtsom til med sindsro

at imødesee hvad der måtte komme.' På forhånd dækker man sig ind mod kritik. Nederlaget vil i hvert fald aldrig kunne være udslag af mit eget overmod. Og sejren må bero på at vi gik ydmygt til værks.

Indtil for få år siden ville man bare have været beskeden, det vil sige: man ville uden at gøre et nummer ud af det være trådt lidt i baggrunden. Nu skal man tilsyneladende gøre sig underdanig – så ophøjelsen kan fremstå så glørværdigt, nederlaget så ufortjent.

Ydmyghed er en gammelkristen dyd. Det gjaldt om ikke at stille sig over andre og ringeagte dem. Så var man hovmodig. Som vi hørte hos Paulus: Gud udvalgte 'det, som er svagt i verden ... for at gøre det stærke til skamme, og det, som verden ser ned på, og som ringeagtes, det, som ingenting er, udvalgte Gud for at gøre det, som er noget, til ingenting'. Et menneske kan ikke gøre sig fortjent til at Gud udvalger det.

Men nu – hvor vi i almindelighed ikke forbinder så meget med alt det med Gud – nu er den ydmyghed vi pålægger os selv, noget yderst fortjenstfuldt. Den kan så godt som sikre os et godt valg og den næste sejr i Champions League. Og den kan sikre os sympati hvis vi ikke vinder. Fejt, frygtsonet, beregnende.

Marias lovsang. Her er vi i en helt anden atmosfære. 'Min sjæl højlover Herren, / og min ånd fryder sig over Gud, min frelser! / Han har set til sin ringe tjenerinde.' Hun er Guds ydmyge tjenerinde. I sin ydmyghed stiller hun sig til rådighed for noget andet end sine egne bestræbelser. Ikke for at få noget ud af det. Men fordi Gud gør sig afhængig af hende ved at lade hende undfange og føde sin egen søn. Gud bebuder at han har brug for Maria. Hun skal undfange Guds søn for at han ved ham kan fødes som et menneske.

Hvorfor gør dét hende ikke hovmodigt? Er det fordi hun i sig selv er ringe og ydmyg? Er det fordi hun er sig bevidst at være et lille menneske? Nej, det er fordi Gud henvender sig til hende – som den der selv vil leve menneskets liv. Det er fordi Gud selv gør sig ydmyg. Maria tjener Gud ved at hjælpe ham med at gøre sig ydmyg. Det er en ydmyghed som *aldrig* kan omlyves til hovmod.

Indtil denne begivenhed har Gud ikke været ydmyg. Ydmyghed har derimod været menneskets betingelsesløse underkastelse i forhold til Gud. Sådan var det engang. Lidt ligesom når den besejrede måtte bøje sine knæ for sin overmand og kaste sig til jorden. For det var dét ydmyghed betød: at kaste sig til jorden. Forskellen mellem at være ydmyg og være

ydmyget var forsvindende. Og tjenestefolk skulle være ydmygt tjenende i forhold til deres herskaber.

Det er noget af baggrunden for at vi i dag er så opmærksomme på om der mon ikke er hykleri på færde når nogen fremstiller sig i sin ringhed. Underdanighed er i virkeligheden fejhed. Og når fejheden så først får overtaget, vil den vide alt om hvordan man skal få andre til at falde på knæ. Når den hyklede ydmyghed afslører sig selv, bliver den frygtindgydende.

Nietzsche har ret i at den gamle kristne dyd ydmyghed blot dækker over en ængstelig forsagthed. Når et menneske stiller sig ydmygt an, omlyver det sin egen svaghed til et moralsk fortrin. Det er *bedre* at være svag end stærk og livsduelig – for dét er hovmodigt. Den moraliserende ydmyghed kan forgifte forholdet mellem mennesker.

Nietzsche kan have ret hvis Gud blot er én som mennesket skal underkaste sig. Et menneske der i påstået ydmyghed underkaster sig Gud, vil lure på en lejlighed til at gøre andre ringere end sig selv. Det menneske som lever moralsk uangribeligt, vil søge grunde til at påtale andres fejl. Det vil altid finde grunde til at fremhæve sine egne fortjenester. I al ydmyghed, naturligvis.

Vi regner ikke med den Gud der engang måtte have behandlet menneskene som sine undersåtter. Det klarer vi udmærket selv. Når vi under ydmyghedens dække forlanger andres respekt. 'Jeg går til opgaven med stor ydmyghed.' 'Hvor er du dog dygtig!'

Maria er ikke dygtig, eller dydig. Ja, det er hun måske også. Men hun er først og fremmest ydmyg, på en fuldstændig upåfaldende måde. I en udlægning af Marias lovsang

skriver Martin Luther at 'den rette ydmyghed véd aldrig af at den er ydmyg, for hvis den vidste det, ville den blive hovmodig ved at betragte denne skønne dyd' hos sig selv. Det er kun Gud der kender den sande ydmyghed. Kun han åbenbarer den – så at 'mennesket véd mindre om sin ydmyghed jo mere ydmygt det er.'

Her er alt vendt om. Slet ikke som Nietzsche går ud fra. Kun Gud kender den sande ydmyghed. For han afstår fra at være en ophøjet Gud der bare betragter menneskene som sine undersætter. Gud bliver en menneskelig Gud der i sin ydmyghed *lever* menneskets liv og død. Når mennesket ser hen til ham, tænker det ikke på sin ydmyghed. Luther siger at det ydmyge menneske ikke kan se sig selv, ikke er opmærksom på sig selv.

Maria synger – og ser ikke sig selv. 'Min sjæl højlover Herren, / og min ånd fryder sig over Gud'. Straks hun begynder at synge, løftes hun ud af sig selv – hendes sjæl går op i ånden. Bort fra hende selv, hen til det fælles. Hun er ikke opmærksom på sig selv, ser ikke sig selv. Det er Gud som ser til sin ringe tjenerinde, som hun synger. Det er Gud der gør hende ydmyg når hun ser hen til ham der ser til hende. Ydmygheden er Guds gave til hende, ikke hendes egen.

I et ligeværdigt samfund findes ydmyghed ikke. Vi skal ikke være ydmyge over for hinanden. Vi skal ikke krybe for hinanden eller få andre til at falde på knæ for os. Vi skal ikke praktisere den behagelige selvfornedrelse der har blikket rettet mod tinderne. Vi skal derimod være beskedne, det vil sige: vi skal træde til side så der kan blive plads for andre end os selv. *Beskedenheden* er en dyd der gør det muligt at andre kan være her.

*Ydmygheden* er hykleri der forgifter vores samliv. Med vores proklamerede ydmyghed gør vi de andre til vores frygtsomme undersætter. Vi polerer vores bedrifter og ophøjer os selv. Vi går den modsatte vej af Gud. Vi ophøjer os selv til en status som Gud for længst har fraskrevet sig. Vi véd alt for godt at vi er ydmyge. 'Det er med ydmyghed vi går til de store udfordringer der venter.' Kunne de da i det mindste lade være at sige det ...

Al den alvor hvormed vi ser på os selv. Lad os lægge lidt af den til side. En journalist foreholdt en kendt mand: 'Mange siger at du er hovmodig.' 'Ja, det er sikkert rigtigt nok. Men jeg er ikke nær så hovmodig som andre ville være i mit sted.'

Maria ser ikke på sig selv med alvor. Hun ser med alvor på det hverv hun skal forvalte. Det er hendes sande ydmyghed, for det er det højeste hverv, her i det skønne lavland. Hun er kun i stand til at hjælpe Gud med at blive menneske fordi *han giver* hende ydmygheden. Hun ser på giveren: 'Min sjæl højlover Herren, / og min ånd fryder sig over Gud, min frelser! / Han har set til sin ringe tjenerinde.'

Vores liv bliver hyklerisk hvis vi *tager* os selv alvorligt. Vores liv bliver til glæde og lovprisning fordi *Gud* mener det alvorligt når han *giver* sig selv til os. Det skal vi se hen til så vi lever Guds menneskeliv.

Niels Grønklejer

*Salmer: 10, 201, 108 – 71, 491, 58*

# Formandsberetning for 2015

## Københavns Valgmenighed

I 2015 døde Karen Rud og Inger Sløk. Begge var, så længe de evnede det, aktive medlemmer af vores menighed. Inger Sløk var i mange år medlem af Rådet og var desuden kirkeværge. Hun var en af de 7 kvinder, der broderede vores nuværende altertæppe. Hendes sans for, at detaljerne også skal være i orden, kan vi se i tæppet. Vi skylder dem begge tak og vil rejse os for at mindes Karen og Inger.

Når et år er gået, falder der ofte et formildende skær over dets begivenheder, gudskelov, besværlighederne var alligevel ikke særligt store, og glæden ved at være sammen om og i gudstjenesten overskygger alt andet. Derfor skal der som det første siges tak til Niels Grønkjær, fordi han hver søndag på stadig nye måder minder os om, at vi lever af ufortjent kærlighed. Niels har nu været 10 år hos os. Han blev 60 i 2015 og havde også 10 års jubilæum. Hans fødselsdag blev fejret med forelæsninger i Vartov Kirke, reception i menighedslokalerne og med udgivelsen af et festskrift, ”Kristendommens fornuft”.

Niels Bundgaard, præst i KV, skrev engang om forholdet mellem præst og menighed således: ”Forholdet er helt baseret på venskab og tillid, noget ganske u håndgribeligt – det skrøbeligste og stærkeste af alt – det er i pagt med livet selv og dets vilkår.” Godt at der stadig er venskab og tillid mellem præst og menighed.

Nu til alt det andet festlige i og omkring Immanuelskirken og menigheden.

I december 2015 blev vi 125 år. Sammen med indbudte gæster fejrede vi dagen med gudstjeneste, korsang, et par taler og et fint traktement, som en række medlemmer af Rådet stod bag. Både gæster og medlemmer var – tror vi – glade for dagen. Tak til alle, der var med til at gøre dagen til en festdag, men en særlig tak til Vartov Valgmenighed, hvis fødselsdagsgave vil lette brygningen af kirkekaffe.

Denne er jo nu blevet en selvfølge. Efterhånden er flere blevet ”kaffebryggere”, nu sidst Annelise Thomsen og Villy Jørgensen. Tak til alle, der medvirker.

Sangerne Tove Hyldgaard og Tonny Landy bruger vores kirke som øvelokale. De havde derfor tilbudt at give en koncert, hvor Tom Ernst var akkompagnatør. Den fandt sted den 21. oktober og var en succes. Koncerten gentager vi nok.

Propos musik i kirken, vil jeg naturligvis også nævne, at en generøs donation på ca. 660.000 kr. fra Wroblewskis Fond har gjort det muligt for os at iværksætte en egentlig restaurering af vores Busch-orgel. Vi har indgået kontrakt med orgelfirmaet Frobenius og Sønner om arbejdet og håber at kunne tage det restaurerede orgel i brug igen omkring påske, men den præcise dato er stadig usikker. Imens må vi nøjes med et erstatningsorgel, men det går da vist fint.

Under hele arbejdet med forberedelse af orgelrestaureringen og udarbejdelse af fondsansøgning har vi haft uvurderlig hjælp af orgelkonsulent Svend Prip, Tom Ernst og ikke mindst Inge Bønnerup.

Mange medlemmer af KV er trofaste deltagere i Sjællandske Valgmenigheders efterårsmøde, således også i 2015, hvor Stevns Valgmenighed var vært. Det er godt, at vi også på den måde er en del af et større fællesskab.

Der er hele tiden praktiske opgaver i en kirke og i en menighed: Så er lysanlægget ustabil, så bliver der saltet, hvor der ikke skal saltes, så skal dåbsfadet renses og alterdugen vaskes. Der skal købes blomster og dækkes bord til menighedsmøder. Der skal forhandles med Frederiksberg Kommune om kloakker og vedligeholdelse af tårnet. Der skal printes labels og udsendes kirkeblade, annonceres og meget andet. Tak til alle jer i Rådet, der tager ansvar og er med i det daglige arbejde, som også er en glæde.

Vi er Guds hus og kirke nu,  
bygget af levende stene,  
som under kors med ærlig hustru  
troen og dåben forene;  
var vi på jord ej mer end to,  
bygge dog ville han og bo  
hos os i hele sin vælde.

Det er sandt, hvad Grundtvig skrev, men samtidig er det også sådan, at hvis den synlige kirke en dag ikke er rengjort eller flaget ikke er hejst, noterer vi det, og vores gudstjenestefest forstyrres. Tak til Rasmus Jensen og Naja Marie Balle for samvittighedsfuldt arbejde.

Københavns Valgmenighed har i dag ca. 80 medlemmer. Aldersmæssigt spænder vi fra Rita Bording, der snart fylder 102, til Karen Marie Nord, der blev døbt for en måned siden. Aldersspredningen er altså fin, men vi bør være flere. Det må vi alle gøre en indsats for.

Der har været indmeldelser og udmeldelser. I forbindelse med de sidste har der været en vis offentlig debat. Vibeke Hein og jeg skrev et indlæg i Kristeligt Dagblad, fordi ikke alene Niels Grønkjærs teologi blev kritiseret, men også fordi det blev hævdet, at der ikke længere i vores menigheder fandt en forkyndelse sted af, hvad der altid har været det centrale i grundtvigsk kristendom. Det var og er vi ikke enige i. Derfor indlægget.

I bogen om Københavns Valgmenigheds historie 1890-1990 skriver Torben Damsholt, at det, der i de senere år er styrket, er ”det egentlig grundtvigske – i kirkelig henseende samlingen om dåb og nadver, om gudstjeneste og salmesang – og så den u håndgribelige atmosfære som svarer dertil, præget af åbenhed, frisind og hjertelighed.” Konsekvensen af det, siger Torben Damsholt, er blandt andet, at man ikke har ”noget stort behov for at finde sammen og bekræfte hinanden i at være noget særligt. Man har nok i at være dem man er.” Jeg håber, det stadig er sådan i vores menighed, i hvert fald er det stadig sådan, at når der er arbejde, der skal gøres, er der også medlemmer, der er parate til at gøre det. Tak for et godt år.

*Jens Hestbech*

## Konfirmandundervisning

Den konfirmationsforberedende undervisning for unge der efter sommerferien skal i 8. klasse, begynder i ugen efter skolernes efterårsferie og foregår onsdag eftermiddage. Konfirmationen vil finde sted engang i april-maj 2017; datoen vil blive fastlagt i begyndelsen af juni 2016. Man må gerne tage en ven med til undervisningen. Forældre bedes henvende sig til Niels Grønkjær, helst inden 1. juni.

## Livets mening

'Hvad er meningen med livet?' Det er ikke altid at det spørgsmål forlanger et svar. Det er snarere et udbrud som knytter sig til en oplevelse af meningsløshed, en smertefuld tildragelse som ryster hele ens liv, og som man ikke kan se noget formål med. Filosofisk har man afvist spørgsmålet. Livet havde ikke nogen mening. Men Niels Bohr har sagt: 'Hvad er livets mening? Livets mening er at det ikke giver mening at sige at livet ikke har nogen mening.'

På *menighedsrådet mandag den 11. april* vil Niels Grønkjær tale om hvordan livets mening fuldbyrdes.

## Årsmøde i Ryslinge

*Lørdag-søndag den 4.-5. juni* afholder Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder årsmøde i Ryslinge, med ankomst til Ryslinge Højskole lørdag fra kl. 11. Efter frokost taler lektor Michael Böss, Aarhus Universitet, om 'Det fortællingsløse samfund', og senere på eftermiddagen afholdes foreningens generalforsamling. Lørdag aften er der festmiddag med aftensang ved Janne Wind. Søndag afholdes morgensamling med digter Søren Ulrik Thomsen og senere gudstjeneste i Nazarethkirken. Mødet slutter kl. 13 efter frokost.

Pris inklusiv indkvartering på Ryslinge Høj- og Efterskole eller Vandrerhjem er kr. 750. Pris uden overnatning kr. 500. Nærmere oplysninger om mødet på foreningens hjemmeside [www.friegrundtvigske.dk](http://www.friegrundtvigske.dk). Tilmelding senest 25. april. Vedr. betaling og tilmelding er man også velkommen til at henvende sig til Vibeke Hein på telefon 2019 8990 eller email [vibekehein@gmail.com](mailto:vibekehein@gmail.com). Transport vil blive søgt koordineret.

## KALENDER

**Mandag den 11. april kl. 19.30:**

Meninghedsmøde i Vartov  
Niels Grønkjær: Livets mening

**Mandag den 25. april kl. 19:**

Vartov Valgmenigheds årsmøde

**Lørdag-søndag den 4.-5. juni:**

Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheders årsmøde i Ryslinge

## Adresser

Præst: Niels Grønkjær, Løngangstræde 24, 2., 1468 København K, tlf. 33 13 30 31  
e-mail: ng@kvvv.dk - hjemmeside: www.kvvv.dk

### Københavns Valgmenighed

*Formand:*

Jens Hestbech  
Gl. Kongevej 19, 3. th., 1610 København V  
Tlf. 31 90 75 97

*Forretningsfører:*

Per Lund-Hansen  
Jonstrupvangvej 8, 3500 Værløse  
Tlf. 44 47 47 27/20 68 47 27  
Bank: 1551 - 9028390

*Kirketjener:*

Rasmus Jensen  
Amager Boulevard 101, 03-54  
2300 København S. Tlf. 22 40 19 37

*Organist:*

Tom Ernst  
Esplanaden 5B, st.tv., 1263 København K  
Tlf. 33 12 69 52

### Vartov Valgmenighed

*Formand:*

Vibeke Hein  
Kongevejen 467 B, 2840 Holte  
Tlf. 20 19 89 90

*Forretningsfører:*

Kurt Gottfredsen  
Opnæsgård 57, 1. th., 2970 Hørsholm  
Tlf. 31 95 63 72  
Bank: 6194 - 4170277452

*Kirketjener:*

Agnete Veit  
Nørre Allé 75, 7. 829, 2100 København Ø  
40 38 55 44

*Organist:*

Inge Bønnerup  
Peter Bangs Vej 153, 1. tv., 2000 Frederiksberg  
Tlf. 33 32 68 90

For børnepasning under gudstjenester: Kontakt Signe Rørdam Thomsen:  
roerdam@hotmail.com

**Valgmenighedernes hjemmeside er [www.kvvv.dk](http://www.kvvv.dk)**

*Bladets redaktion:* Niels Grønkjær (ansvarshavende), Lilly Wiberg, Søren Anker-Møller  
*Forsidevignet:* Peter Hentze

Afsender:

Københavns og Vartov  
Valgmenigheder  
Løngangstræde 24, 2.  
1468 København K

---

## Gudstjenester i Vartov Kirke og Immanuelskirken\*

*10. april (2. søndag efter påske)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

*17. april (3. søndag efter påske)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

Immanuelskirken . . . . . kl. 16.00

*22. april (bededag)*

Ingen gudstjeneste

*24. april (4. søndag efter påske)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

*1. maj (5. søndag efter påske)*

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00

*5. maj (Kristi himmelfart)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

Konfirmation

*8. maj (6. søndag efter påske)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 9.00

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.30

*15. maj (pinsedag)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

*16. maj (anden pinsedag)*

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00

*22. maj (trinitatis)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

Ingrid Ank

*29. maj (1. søndag efter trinitatis)*

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00

*5. juni (2. søndag efter trinitatis)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

Torkild Thaning

*12. juni (3. søndag efter trinitatis)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 9.00

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.30

*19. juni (4. søndag efter trinitatis)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

Kirkekaffe

*26. juni (5. søndag efter trinitatis)*

Immanuelskirken . . . . . kl. 10.00

*Ingen gudstjenester i juli måned*

*7. august (11. søndag efter trinitatis)*

Vartov Kirke . . . . . kl. 10.00

---

\*Immanuelskirken ligger på Forhåbningsholms Allé 20, Frederiksberg.